

службу. В цілому прогнози щодо корупційної злочинності в сфері державної військової організації невтішні. Корупція, по суті, являючи собою різновид мародерства, розкладає армію, справляє на неї дестабілізуючий і руйнівний вплив, як на будь-який інший соціальний або державний інститут. Однак щодо армії такий негативний вплив може мати катастрофічні наслідки для всієї національної безпеки в цілому.

Цуцкірідзе Максим Сергійович,
заступник Голови Національної поліції –
начальник Головного слідчого управління,
доктор юридичних наук

РОЗСЛІДУВАННЯ КРИМІНАЛЬНИХ КОРУПЦІЙНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ СЛІДЧИМИ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ

Обраний євроінтеграційний курс, перш за все, обумовлює необхідність його належного нормативно-правового забезпечення та ідеологічної спрямованості. В умовах обраного курсу та в контексті розбудови правової держави в Україні, базуючись на принципі верховенства права найбільш актуальними є питання забезпечення рівності прав і свобод людини і громадянина, крім цього, питання їх дотримання загалом, також постає досить гостро. У свою чергу, корупційні правопорушення є однією із найбільш серйозних проблем сьогодення, що ставлять під негативний вплив права і свободи людини і громадянина не лише однієї держави, а й світового співтовариства в цілому.

Євроінтеграційні процеси в Україні ускладнені багатьма внутрішніми проблемами, вирішення яких вимагає невідкладного пошуку в законотворчому процесі, в наукових доробках шляхів оптимізації боротьби з корупцією. Зокрема, з метою ефективної євроінтеграції антикорупційного законодавства є необхідним дотримання положень Резолюції (97) 24 Комітету міністрів Ради Європи «Про двадцять принципів боротьби з корупцією». Слід зазначити, що запропоновані зміни також кореспондуються з положеннями Концепції реформування кримінальної юстиції в Україні, схваленої рішенням Ради національної безпеки і оборони України від 15 лютого 2008 року і затвердженої Указом Президента України від 08 квітня 2008 року № 311/2008.

Згідно з приміткою до статті 45 Кримінального кодексу України та статті 216 Кримінального процесуального кодексу України за Національною поліцією України встановлено підслідність корупційних кримінальних правопорушень за статтями 262, 308, 312, 313, 320, 357, 364¹, 365², 366¹ 368³, 368⁴, 368⁵ Кримінального кодексу України.

Відповідно до статистичних даних Єдиного реєстру досудових розслідувань щодо кримінальних корупційних правопорушень

встановлено, що слідчими Національної поліції України за десять місяців 2020 року закінчено досудове розслідування 2836 кримінальних правопорушень, з них до суду з обвинувальним актом – 2850, тяжких та особливо тяжких – 1499, у той час як у 2019 році за аналогічний період – 2424, з них до суду з обвинувальним актом – 2410, тяжких та особливо тяжких – 1276.

Дані показники свідчать, перш за все про стрімку динаміку злочинності у даній сфері, що дає підстави стверджувати про необхідність підсилення нормативно-правового регулювання відповідної сфери соціальних відносин, а також означає необхідність мобілізації сил органів охорони правопорядку в даному напрямі.

Сфера /Рік	10 місяців 2019	10 місяців 2020	Динаміка
Фінансово-кредитна система	11	223	+212
Банківська система	111	73	-38
Паливо-енергетичний комплекс	25	15	-10
Агропромисловий комплекс	41	14	-27
Освіта	122	35	-87
Охорона здоров'я	63	44	-19
Транспорт	39	65	+26
Підприємства оборонно-промислового комплексу	5	5	0
Бюджетна система	298	509	+211
Сфера земельних відносин	101	70	+31
Приватизація	2	2	0
Охорона довкілля	16	22	+6

Рис. 1

У той же час, за напрямками сфер державного управління та господарської діяльності, у яких вчинені корупційні правопорушення, з числа закінчених слідчими Національної поліції України здійснюється досудове розслідування кримінальних правопорушень за наступними критеріями (рис. 1).

Проаналізовані дані, дають підстави стверджувати про системну кореляцію та взаємну обумовленість видів злочинності у її структурі. Поряд із цим, зменшення показників у одній із позицій, неминуче призводить до збільшення її в інших.

Питання вдосконалення нормативно-правового забезпечення антикорупційної політики в Україні, постає досить гостро тривалий

проміжок часу. В даному контексті діяльність органів досудового розслідування Національної поліції України набуває все більшої значущості та, окрім інших факторів, знаходиться у фокусі соціальної уваги.

Найбільш небезпечним та латентним корупційним проявом, а, отже, одним з основних видів злочинів у сфері службової діяльності, який містить найбільш характерні ознаки, притаманні корупції, є незаконне збагачення.

28 листопада 2019 року набрав чинності Закон України № 263 ІХ «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо конфіскації незаконних актів осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, і покарання за набуття таких активів», яким доповнено новою статтею 368⁵ (Незаконне збагачення) Кримінальний кодекс України, якою встановлено настання відповідальності за набуття особою, уповноваженою на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, активів, вартість яких більша ніж на шість тисяч п'ятсот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян перевищує її законні доходи.

У той же час, на нашу думку, ужита у диспозиції частини першої статті 368⁵ Кримінального кодексу України юридична конструкція «... перевищує її законні доходи ...», тобто, доходи особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, не дає можливості однозначно відповісти на питання, за який саме період необхідно буде рахувати доходи відповідної особи для встановлення в її діяннях складу злочину у вигляді незаконного збагачення.

Зважаючи на те, що фактично таким періодом може бути місяць, рік, увесь строк перебування особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, на посаді, з'ясувати алгоритм розрахунку розміру (вартості) відповідних активів у контексті наявності/відсутності у діяннях відповідної особи ознак незаконного збагачення буде вкрай складно.

При цьому констатація факту наявності в діяннях винної особи усіх ознак складу злочину, передбаченого статтею 368⁵ Кримінального кодексу України визначається із набуттям особою, уповноваженою на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, активів, вартість яких більша, ніж на шість тисяч п'ятсот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян перевищує доходи саме вищезазначеної особи. Відповідно, доходи, скажімо, членів сім'ї особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, які на законних підставах отримують високий дохід, при встановленні ознак складу злочину у вигляді незаконного збагачення у діяннях відповідного суб'єкта, не будуть братися до уваги.

Отже, може мати місце ситуація, коли до кримінальної відповідальності буде притягнуто особу, уповноважену на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, яка хоч і набула у власність активи, вартість яких більша ніж на шість тисяч п'ятсот

неоподатковуваних мінімумів доходів громадян, перевищує її законні доходи, однак придбання таких активів відбувалося, у тому числі та/або виключно за рахунок доходів членів її сім'ї.

Безумовним позитивом нового Закону є прагнення законодавця до оптимізації та пошуку процесуальних шляхів боротьби з корупцією з інтегрованим підходом щодо імплементації антикорупційного законодавства.

Список використаних джерел

1. Кримінальний процесуальний кодекс України прийнятий Верховною Радою України від 13.04.2012 №4651-VI. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>.

2. Резолюція (97) 24 Комітету міністрів Ради Європи «Про двадцять принципів боротьби з корупцією». URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/994_845.

3. Закон України «Про запобігання корупції». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18/page4/print>.

4. Концепції реформування кримінальної юстиції в Україні, схваленої рішенням Ради національної безпеки і оборони України від 15 лютого 2008 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/311/2008>.

Черняк Андрій Миколайович,
головний науковий співробітник
Міжвідомчого науково-дослідного центру
з проблем боротьби з організованою
злочинністю при Раді національної безпеки
і оборони України, доктор юридичних наук

СТРАТЕГІЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ ЯК СИСТЕМА КООРДИНАТ ДЛЯ АНТИКОРУПЦІЙНИХ АСПЕКТІВ ФУНКЦІОНУВАННЯ СЛУЖБИ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ

Прийняття Стратегії національної безпеки України (далі – СНБ) серед інших проблемних питань й вимог, які ставлять міжнародні партнериперед нашою державою в контексті реформування силового блоку, сприяє вирішенню таких деструктивних аспектів, як корупційні виклики, зокрема й в діяльності Служби безпеки України.

Так, відносно загальних вимог щодо необхідності наближення Служби безпеки України (далі – СБ України) до європейських та євроатлантичних принципів, чіткого визначення і обмеження її правоохоронних функцій, а також створення потужних механізмів зовнішнього й внутрішнього нагляду, у тому числі й для нівелювання умов для корупційних проявів її співробітників, слід зазначити, що практично всі вказані рекомендації були враховані в СНБ України.

Так, п. 4 ст. 63 СНБ визначає «СБ України як спеціально уповноважений державний орган у сфері контррозвідувальної діяльності,